

กลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวตำบลท่าทราย

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย จังหวัดนครนายก

ประชากรในตำบลท่าทรายประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก และปัญหาที่ชาวบ้านมักประสบก็คือการจำหน่ายข้าวได้ในราคาที่ต่ำ และถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางอยู่เสมอ เพราะไม่สามารถต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้ นอกจากนี้การที่ภายในตำบลไม่มีโรงสีข้าว ทำให้ชาวบ้านต้องจำหน่ายข้าวเปลือกให้แก่พ่อค้าคนกลางในราคาต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับราคาข้าวสาร เช่น ข้าวเปลือก 5% จำหน่ายในราคาเกวียนละ 7,000 บาท ส่วนข้าวสารจำหน่ายได้ในราคาเกวียนละประมาณ 12,000 บาท ซึ่งการจำหน่ายข้าวสารนั้นสามารถสร้างรายได้ที่ดีกว่าการจำหน่ายข้าวเปลือกมาก ส่งผลให้ชาวบ้านในตำบลประสบปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การไม่มีโรงสีข้าวในตำบลยังทำให้ชาวบ้านไม่มีสถานที่จำหน่ายข้าวสารราคาถูกสำหรับใช้บริโภคอีกด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย เห็นว่าปัญหาข้างต้นจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว จึงมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: เมืองนครนายก

จังหวัด: นครนายก

ประชากร: 4,323 คน

พื้นที่: 12 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2544 อบต.ท่าทราย ได้จัดทำ "กลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวตำบลท่าทราย" ขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลรวมกลุ่มจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนสถานที่จำหน่ายข้าวสารในราคาที่ต่ำของประชาชนในตำบล รวมทั้งปัญหาเรื่องการไม่มีสถานที่จำหน่ายข้าวเปลือกในชุมชน นอกจากนั้นยังเป็นการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันของชุมชนในรูปแบบกลุ่ม

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวตำบลท่าทราย 1 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิก 50 คน โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้
 - แต่งตั้งคณะกรรมการโรงสีข้าวชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ และเหรัญญิกกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่บริหารงานทั่วไปของโรงสี และมีการประชุมกลุ่มทุกวันที่ 6 ของเดือน
 - ระดมทุนจากสมาชิก ทุนละ 1,000 บาท ปัจจุบันมีเงินจากการระดมทุน 260,000 บาท และสมาชิกจะได้รับการปันผลหุ้นปลายปี ปีละ 1 ครั้ง โดยคิดจากรายได้รวม/ปี หลังจากหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และหัก 5% เข้ากลุ่มแล้ว
 - ด้านการจัดทำบัญชีกลุ่ม เหรัญญิกจะอยู่ประจำศูนย์คอยจัดทำบัญชีรับ-จ่าย และทำการสีข้าวเมื่อมีผู้นำข้าวมาสี และดูแลความเรียบร้อยทั่วไปของโรงสี โดยได้รับค่าตอบแทน ร้อยละ 20 ของรายได้สุทธิ
 - ให้บริการการสีข้าวแก่ประชาชนทั่วไป เปิดให้บริการสีข้าวแก่สมาชิกและชาวบ้านในตำบลทุกวัน โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายในการสีข้าว แต่ผู้ที่นำข้าวมาสีจะต้องให้แกลบ ปลายข้าวและรำข้าวแก่โรงสี ซึ่งโรงสีจะนำไปจำหน่ายเป็นรายได้ของโรงสีต่อไป โดยที่จำหน่ายปลายข้าวในราคากิโลกรัมละ 5 บาท ส่วนแกลบและรำข้าวจำหน่ายในราคากิโลกรัมละประมาณ 4-5 บาท

- กลุ่มดำเนินการรับซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรในชุมชนตามราคาตลาด เพื่อนำมาสีและจำหน่ายให้แก่ประชาชนทั่วไปตามราคาตลาดทั่วไป คือ จำหน่ายข้าวหอมมะลิสุรินทร์ในราคากิโลกรัมละ 20 บาท หรือลูกละ 2,000 บาท (1 ลูกเท่ากับ 100 กิโลกรัม) โดยที่จัดซื้อข้าวเปลือกครั้งละ 50 เกวียน และสามารถสีข้าวจำหน่ายได้ประมาณ 6 เดือน
- 2. อบต.สนับสนุนงบประมาณจากงบกระตุ้นเศรษฐกิจเพื่อก่อสร้างโรงสีข้าวชุมชน 1 แห่ง โดยใช้พื้นที่ของผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 ซึ่งอนุญาตให้ใช้โดยไม่คิดค่าเช่า และจัดซื้อเครื่องสีข้าว 1 เครื่อง

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน	1. งบกระตุ้นเศรษฐกิจระดับตำบล ในปี 2545 จำนวน 100,000 เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงพื้นที่ เทลานปูน ซื้อเครื่องซัง และผ้าใบคลุมข้าว 2. งบจากการระดมทุนจากสมาชิก จำนวนประมาณ 100,000 บาท เพื่อใช้ซื้อเครื่องสีข้าว 3. งบประมาณของกลุ่ม ในปี 2547 จำนวน 30,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างยุ้งข้าว
การระดมทุน/การระดมทุน	1. ระดมทุนจากสมาชิก ทุนละ 1,000 บาท จำนวน 200,000 บาท ในช่วงก่อตั้ง ปัจจุบันมีเงินจากการระดมทุน 260,000 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. อาคารโรงสีข้าว 1 หลัง 2. เครื่องสีข้าว 1 เครื่อง 3. เครื่องซัง 1 ตัว 4. ผ้าใบคลุมข้าว 5. ยุ้งข้าว 1 หลัง
บุคลากร	1. คณะกรรมการกลุ่ม ทำหน้าที่ในการบริหารงานทั่วไปของโรงสีทำงานประมาณ 2 วัน/เดือน 2. เหยี่ยุ้งกลุ่ม ทำหน้าที่ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำวัน ดูแลโรงสี และทำหน้าที่สีข้าวและจำหน่ายข้าว แกลบ รำ และปลายข้าว 1 คน ทำงานทุกวัน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
2544	- คณะผู้บริหาร อบต.ทำทราฟฟิคได้พบปัญหาที่เกิดขึ้นภายในตำบล และความเดือดร้อนของประชาชนในตำบล เรื่องที่ชาวบ้านจำหน่ายข้าวให้แก่พ่อค้าคนกลางในราคาที่ต่ำ และปัญหาการไม่มีโรงสีข้าวและสถานที่จำหน่ายข้าวเปลือกในชุมชน - จัดทำประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นจากประชาชนในตำบล ผู้นำชุมชน และได้ข้อสรุปร่วมกันว่าต้องการที่จะจัดตั้งโรงสีข้าวตำบลขึ้น เพื่อบรรเทาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น	คณะผู้บริหาร อบต./ประชาคมหมู่บ้าน/ประชาคมตำบล/ ผู้นำชุมชน
2545	- ผู้นำชุมชนได้ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านประชาคมหมู่บ้านและตำบล รวมทั้งรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมในการดำเนินงานครั้งนี้ - จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวตำบลทำทราฟฟิคขึ้น โดยมี	ผู้นำชุมชน / คณะกรรมการบริหารงานของกลุ่ม/สมาชิกสภา อบต./

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
	การระดมทุนจากสมาชิกหุ้นละ 1,000 บาท สามารถระดม เงินทุนได้ประมาณ 200,000 บาท และแต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารงานของกลุ่ม - เขียนแผนการดำเนินงานเพื่อขอรับการสนับสนุนจาก อบต.และเสนอสู่ที่ประชุมสภา อบต.และที่ประชุมสภา อบต.อนุมัติงบประมาณ จำนวน 100,000 บาท ซึ่งเป็น งบประมาณเศรษฐกิจระดับตำบลเพื่อใช้ในการดำเนินการ	คณะผู้บริหาร อบต.
2545	- ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ โดยใช้พื้นที่ของผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 เป็นที่ตั้งโรงสี ทำการเทลานปูน และก่อสร้าง อาคารโรงเรือน 1 หลัง - จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ได้แก่ เครื่องสีข้าว ตาซัง และผ้าใบคลุมข้าว - เปิดโรงสีให้บริการแก่ประชาชนทั่วไป และสมาชิกกลุ่ม โดยที่ไม่คิดค่าใช้จ่ายแต่ต้องมอบแกลบ ปลายข้าวและ รำข้าวให้แก่โรงสี	นาย ก อบต. / คณะกรรมการบริหาร ของกลุ่ม/ สมาชิก กลุ่ม/ เจริญญิก
2546	- กลุ่มดำเนินการขอกู้เงินจากประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อ นำมาเป็นเงินทุนหมุนเวียน จำนวน 200,000 บาท โดยที่ ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7/ปี	คณะกรรมการบริหาร ของกลุ่ม/ สมาชิก กลุ่ม/ เจริญญิก
2547	- กลุ่มดำเนินการก่อสร้างยุ้งฉางเพื่อใช้ในการเก็บข้าว เพิ่มเติม โดยใช้เงินสะสมของกลุ่ม	คณะกรรมการบริหาร ของกลุ่ม/ สมาชิก กลุ่ม/ เจริญญิก

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

ผู้นำชุมชนและประชาคมตำบล
ท่าทราย

การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาของ
ชุมชน รวมทั้งการดำเนินงาน

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ชาวบ้านประสบปัญหาการถูกกดราคาข้าวจากพ่อค้าคนกลางอยู่เสมอ เพราะไม่สามารถต่อรอง
ราคาข้าวเปลือกกับพ่อค้าคนกลางได้ ซึ่งชาวบ้านต้องจำหน่ายข้าวเปลือกให้แก่พ่อค้าคนกลางใน
ราคาต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับราคาข้าวสาร เช่น ข้าวเปลือก 5% จำหน่ายในราคาเกวียนละ 7,000
บาท แต่เป็นข้าวสารจะสามารถจำหน่ายได้ในราคาประมาณ 12,000 บาท ซึ่งการจำหน่าย
ข้าวสารนั้นสามารถสร้างรายได้ที่ดีกว่าการจำหน่ายข้าวเปลือกมาก ส่งผลให้ชาวบ้านในตำบล
ประสบปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง
2. การไม่มีโรงสีข้าวในตำบลยังทำให้ชาวบ้านไม่มีสถานที่จำหน่ายข้าวสารราคาถูกลงสำหรับใช้บริโภค

หลังการดำเนินการ

1. กลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวตำบลท่าทราย จำนวน 50 คน และประชาชนในตำบลท่าทราย มีโรงสีข้าว
ในชุมชน ซึ่งให้บริการสีข้าวได้โดยเสียค่าใช้จ่ายเป็นรำ แกลบ และปลายข้าว ส่งผลให้กลุ่ม
เกษตรกรมีรายได้ที่ดีขึ้น เนื่องจากการจำหน่ายข้าวสารสามารถจำหน่ายได้สูงกว่าข้าวเปลือก

- ประมาณ 40% นอกจากนี้ประชาชนในตำบลยังสามารถซื้อข้าวสารจากโรงสีข้าวชุมชนในราคาที่ถูกกว่าพ่อค้าคนกลาง
- โรงสีข้าวสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและมีผลกำไรจากการประกอบการเมื่อหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มีการปันผลปีละ 1 ครั้ง ซึ่งได้ปันผลมาเป็นเวลา 2 ปี โดยในปี 2546 มีการปันผลหุ้นละ 150 บาท และมีรายได้รวมประมาณเดือนละ 10,000 บาท

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการซื้อข้าวเปลือกเพื่อนำมาใช้สีข้าวจำหน่ายในชุมชน	1. ดำเนินการกู้ยืมเงินจากชาวบ้านโดยต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7/ปี ซึ่งปัจจุบันสามารถใช้คืนได้ครบแล้ว
2. ไม่มีพื้นที่ในการนำข้าวออกผึ่งแดด และยุ่งยากสำหรับเก็บข้าว	2. นำข้าวเปลือกที่กลุ่มซื้อไว้ไปผึ่งแดดตามบ้านของสมาชิกกลุ่มที่อยู่ใกล้โรงสี และตั้งงบประมาณไว้สำหรับจัดสร้างยุ่งยาก

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- บทบาทความเป็นผู้นำของประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวโรงสีข้าวตำบลท่าทรายที่สามารถสร้างภาวะความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นในตำบลและบทบาทที่ดีด้านอื่นๆ
- การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนจาก อบต.ด้านงบประมาณในการดำเนินการ
- การบริหารจัดการภายในกลุ่มที่เป็นไปอย่างมีระเบียบ ขั้นตอน มีการแบ่งงานอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการจัดทำบัญชีที่สามารถเข้าใจง่าย
- ความรู้ความชำนาญของสมาชิกกลุ่มในการดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณาประเมินราคาข้าว การสีข้าวและการผึ่งข้าว เป็นต้น

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

กลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวตำบลท่าทรายมีความยั่งยืน เนื่องจากกลุ่มมีแผนการเพิ่มจำนวนสมาชิกและการเพิ่มทุนจากสมาชิกมากขึ้นเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการจัดซื้อข้าวเปลือก และจากการทำงานที่ผ่านมากลุ่มมีกำไรจากการดำเนินงานมาโดยตลอดและมีการปันผลให้แก่สมาชิกทุกปี นอกจากนี้ประชาชนในตำบลยังมีความพึงพอใจที่มีโรงสีข้าวให้บริการในชุมชนทำให้สมาชิกเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

บทเรียนที่ได้รับ

การทำงานจะต้องทำเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ จึงจะส่งผลให้กลุ่มดำเนินการต่อไปได้ และสิ่งที่สำคัญคือต้องพยายามลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นกับพ่อค้าคนกลางที่เสียประโยชน์จากการจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นสามารถนำแนวทางปฏิบัตินี้เป็นแบบอย่างได้ โดยจะต้องคำนึงถึงศักยภาพด้านการบริหารจัดการที่ดีของกลุ่ม, ศักยภาพด้านงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการอย่างเพียงพอ, ความร่วมมือกันของทุกฝ่าย, ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง อบต. และกลุ่มเกษตรกร, การบรรจุภัณฑ์ข่าวสารต้องมีคุณภาพ วัสดุ และจำหน่ายในราคาที่ยุติธรรม รวมทั้งบทบาทความเป็นผู้นำของประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่ม

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล	: นายประเสริฐ สุวรรณ
ตำแหน่ง	: นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย
ที่อยู่	: 106/2 หมู่ 2 ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก 26000
โทรศัพท์	: (037) 312- 327
ชื่อ-นามสกุล	: จำเริญอิทธิราช ภาพเพียรใจ
ตำแหน่ง	: ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย
ที่อยู่	: 106/2 หมู่ 2 ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก 26000
โทรศัพท์	: (037) 312 - 327
ชื่อ-นามสกุล	: นางอ้อย ขวัญอ่อน
ตำแหน่ง	: เภรณญิกกลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวท่าทราย
หน่วยงาน	: กลุ่มเกษตรกรโรงสีข้าวท่าทราย
โทรศัพท์	: (037) 312 - 327

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	106/2 หมู่ 2 ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก 26000
ขนาดพื้นที่ งบประมาณรายจ่าย	12 ตารางกิโลเมตร 2,624,168.48 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 10.91% เงินเดือนและค่าจ้างประจำ 2.81% ค่าจ้างชั่วคราว 3.78% รายจ่ายงบกลาง 18.24% ค่าตอบแทน 0.79% ค่าสาธารณูปโภค 0.38% ค่าอุดหนุน 71.17% ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
งบประมาณรายได้	4,160,291.50 บาท (ปีงบประมาณ 2544) 61.16% ภาษีอากร 38.62% อุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	8 คน 2 คน พนักงานท้องถิ่น 2 คน ลูกจ้างประจำ 4 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	4,323 คน
รายได้เฉลี่ยประชากร	20,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลท่าทราย ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด นครนายก ห่างจากอำเภอเมืองนครนายกประมาณ 12 กิโลเมตร มีพื้นที่ทำการเกษตร 13,409 ไร่ พื้นที่ทำ สวนผลไม้ 504 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่เป็นดินเหนียวเหมาะแก่การเกษตร มีแม่น้ำ นครนายกไหลผ่าน สภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพของประชาชนส่วน ใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน หลังจากพ้นฤดูการ เก็บเกี่ยวข้าว จะเพาะปลูกพืชในนา เช่น ข้าวโพด เผือก แตงกวา ถั่ว และเพาะเห็ดฟางจากฟางข้าวที่ เก็บเกี่ยวแล้วเป็นรายได้เสริม ส่วนการเลี้ยงสัตว์จะเป็น การเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน และเป็นรายได้ เสริมส่วน ด้านอุตสาหกรรมนั้นจะเป็นอุตสาหกรรม ขนาดเล็ก ทำในครัวเรือน ได้แก่ โรงสีข้าวขนาดเล็ก โรงงานปลาทุ้งและ โรงงานผลิตไอศกรีมขนาดเล็ก เป็นต้น